Bojazljiva rit redko spusti vesel prdec

Tomaž Grom (Ljubijana, 1972), kontrabasist, avtor | KLARA ŠIROVNIK

Praznina. | KLARA ŠIROVNIK

03.12.2020, 22.00

Na Muzejski ploščadi v Ljubljani je kontrabasist Tomaž Grom v sodelovanju s 111 ustvarjalkami in ustvarjalci na Prešernov rojstni dan predstavil zvočno inštalacijo

Gromovo vabilo umetnikom k sodelovanju se bere takole: *"Imam idejo o kompoziciji, ki bo sestavljena iz številnih posnetkov umetnic in umetnikov. Naveden/a boš kot avtor/ica svojega zvočnega materiala. Plačilo za opravljeno delo je 20 evrov. Potrebujem zvočni posnetek tvojega prdca, še bolje več prdcev. Ja, tistega pravega prdca! Super bi bilo, da jih sam/a posnameš, lahko tudi na telefon, in mi posnetek pošlješ kar na moj email naslov."*

Kompozicija, nastala v produkciji **Via Negativa** in **Zavoda Sploh** (za vodilo si je vzela luteransko modrost: "Bojazljiva rit redko spusti vesel prdec"), je del štiriletnega projekta Šift, v okviru katerega se ustvarjalci letos posvečajo vprašanjem "dela" - kaj "delo" torej pomeni v smislu "akcije" in kaj kot "umetniško delo" ter kako je ustvarjanje umestnosti (kot oblike dela) pozicionirano v razmerju do širše javnosti. "Javnost ima v tem trenutku slabo mnenje o umetnosti nasploh. Javni diskurz je zelo negativen, češ da so umetniki tisti, ki jemljejo denar in nič ne delajo," razloži Grom. Ob ustvarjanju kompozicije se je torej zanimal tudi za vprašanje, ali zvok ene najbolj naravnih dejavnosti ljudem zares pomeni "nič" ali se v njem skriva svojevrsten pečat. "Zame je ta zvok, ki se ga praviloma sramujemo, fascinanten. Sploh če ga daš na ogled v javni prostor," dodaja.

Kako sploh obdelati zvok take vrste? Vsekakor gre za svojevrsten material, Grom pa je v kompozicijo povezal kar 657 posameznih prdcev. "Ni klasičen material, ampak to je zvok, ki seveda nosi svoj pomen, zelo močen pomen," pojasni in omeni, da si je ob začetku sicer predstavljal, da se bo po zbiranju materiala ukvarjal predvsem z ritmom in melodijo posnetkov ter da bo iskal podobnosti s kakim drugim referenčnim zvokom, denimo "z neko muziko," pristavi. "Ampak sem kasneje ugotovil, da bi bilo to v resnici nekaj najslabšega, ker se iz tega nočem hecati. To je neka samosvoja reč in naj taka tudi ostane, zato sem samo izbiral, kako naj si zvoki sledijo med seboj, naredil sem izbor in določil, kakšne bodo pavze med posameznimi posnetki; to je danes na tak način predstavljano tudi v instalaciji," ubesedi ter pripomni, da se mu pravzaprav zdi neverjetno, kako zelo raznoliki so posamezni posnetki. "Niti en ni enak drugemu; kot smo si različni ljudje, so si različni tudi prdci."

V prvi fazi je zvok torej pripravil tako, da se "dobro sliši", v drugi je razmišljal o tem, v kakšno zaporedje postaviti posamezne odseke in kako se lotiti kompozicije. Dodaja, da bo naknadno nastala tudi vinilna plošča, kjer je zgodba čisto drugačna, saj je tudi poslušanje v domačem okolju drugačno tistemu na prostem. Prilagoditi se bo treba zakonitostim zvoka - ozreti se na zmanjšano jakost doma in upoštevati odsotnost "odmeva", ki je na Metelkovi prisoten.

Kakšno sporočilo pa inštalacija dejansko prinaša? Gre za akcijo, ki je je sposoben vsak in ki vsakomur pomeni nekaj drugega, na dojemanje pa odločilno vpliva tudi to, od kot prihajamo. "Nekateri se tega sramujemo, nekateri se temu smejimo, za nekatere je to celo travma. Jaz v inštalaciji to osnovno akcijo, ki jo zna izvesti vsak, postavim na piedestal," pravi Grom in dodaja, da je prdenje obenem kulturološko določeno. "Če pa greš med eskime, je to nekaj najlepšega, med njimi je to čast, oni s tem počastijo ljudi, ki jih obiščejo. Na Japonskem prdeti ne smeš, lahko pa rigaš, ker je to zahvala kuharju," spomni. Med umetniki in umetnicami, ki jih je kontaktiral, so imeli posamezni tudi pomisleke. "Ko sem pozval ljudi, ki jih spoštujem in cenim in s katerimi sem v preteklosti že sodeloval, so nekateri bili osebno prizadeti in so rekli, da se tega ne grejo." Sledilo je nekaj zavrnitev in opravičil, obenem pa je bil raznovrsten tudi odziv tistih, ki so v sodelovanje privolili. "Nekateri so mimogrede poslali en svoj prdec. Nekateri pa so se potrudili in so te prdce zbirali, jih tehnično dobro posneli in poslali recimo celo 40 prdcev, ki so si med seboj totalno različni. Praviloma so tisti, ki so zelo resni pri svojem delu, to jemali enako resno kot vsako drugo delo. In to se tudi pozna in tako je tudi prav," še prepričano pove Grom.

V Gromu je ideja zorela tudi ob občutku jeze in žalosti, ki ju čuti ob javnem in političnem diskurzu o umetnosti. "Z zahtevami, ki jih ima politika do nas umetnikov, poskuša zatirati svobodomiselnega človeka. Absolutno se na svoj način poskušam boriti proti temu in spremeniti javno mnenje," dodaja in poudarja, da je tudi to del njegovega osebnega aganžmaja - vzeti nek tabu, nek problem, nekaj, česar se sramujemo in slednje potegniti na plano ter se o tem pogovoriti; z dialogom ugotoviti, da stvari, ki se nam upirajo, sploh niso "tak bav bav".

Inštalacija ni namenjena nobeni izjemni skupini ljudi temveč prav vsem, saj je Grom tudi osebno prepričan, da je umetnost za vsakega človeka (oziroma bi taka morala biti). "S tem, da se more vsak malo potruditi. Mi smo navajeni, da nam stvari servirajo in da nam vse razložijo, mi pa sedimo na kavču in čakamo, da nam bo vse jasno. Ne - treba se je izobraziti in v to, da nekaj izveš, vložiti energijo. Umetnost mora biti zahtevna do same sebe in do publike, slednje ne sme podcenjevati. Publika je pametna - a za razumevanje si mora vzeti čas," zaključi.

VEČER